

Det er en naturlig konsekvens af den bemyndigelse, der ifølge stk. 1 og 2 tillægges socialministeren, at det også må tilkomme denne at afgøre tvivlsspørgsmål om, hvorvidt en virksomhed omfattes af arbejdstidsbestemmelserne, hvorfor der er optaget en hertil sigtende bestemmelse i *stk. 3*.

I *stk. 4* er der efter ønske fra krigsministeriet indsat en bestemmelse om, at socialministeren under ekstraordinære forhold kan bestemme, at virksomheder, der fremstiller og leverer materiel og fornødenheder af enhver art til forsvarsvæsenet, fritages for at følge bestemmelserne om arbejdstid m. v. i §§ 32 og 33.

Arbejdstidens beliggenhed.

Til § 32.

Til *stk. 1*. Af arbejdsfysiologiske grunde er det rigtigt, at der med passende mellemrum finder afbrydelser af arbejdet sted, dels som hvilepauser under arbejdet, dels i form af hviletid af passende længde imellem de enkelte arbejdsdage, dels som hviledage efter en passende arbejdsperiode (søndagshvile), og endelig som en længere afbrydelse i årets løb (ferie).

Hvileperioden mellem de enkelte arbejdsdage foreslås fastsat til mindst 11 timer i døgnet. For personer under 18 år foreslås den sat til mindst 12 timer, jfr. § 45.

Den i 2. punktum indeholdte bestemmelse tager sigte på døgndriftsvirksomheder ved holdskifte, hvor bruttoarbejdstiden vil kunne udgøre 16 timer i døgnet, samt på virksomheder, der iøvrigt har flerholdsdrift, hvor lignende forhold vil kunne gøre sig gældende ved holdskifte. En tilsvarende bestemmelse er i 3. punktum foreslået for arbejde i *brødfabrikker*, brød- og kagebagerier samt konditorier i visse særlige tilfælde, jfr. nedenfor vedrørende stk. 2, nr. 6 og 7, kontor- og lagerarbejde under statusopgørelse eller i forbindelse med udsalg og for butikker og lagre i tiden forud for jul, idet den ret, der i disse tilfælde er givet vedkommende virksomheder til at afkorte den for personalet ellers gældende nattehvile, i nogen grad ville ophæves, hvis det ikke samtidig gives mulighed for at afkorte den sammenhængende hviletid.

Til *stk. 2*. Den arbejderne i almindelighed ved stk. 1 tilsikrede hvileperiode af 11 timer bør såvidt muligt falde således, at der sikres dem fornøden nattehvile.

Den naturlige nattesøvn er hovedkilde til åndelig og legemlig rekreation. Undersøgelser af arbejdere har vist, at de pågældende personer tager af i vægt og ofte får

sygelige forstyrrelser som følge af natarbejdet, ligesom natarbejderen ofte lider under, at han ikke kan få uforstyrret hvile om dagen på grund af bolig- og familieforhold. I almindelighed er der dernæst forbundet en større ulykkeshyppighed med natarbejde end med dagarbejde til trods for, at natarbejdere har en ringere produktivitet end dagarbejdere. Hertil kommer, at arbejderens familieliv lider under natarbejdsordningen, ligesom arbejderne afskæres fra mange kulturelle goder.

I det omfang, hvor det måtte være praktisk muligt, bør natarbejde derfor undgås.

Natarbejdet har da også på grund af sin skadelighed tidlig påkaldt lovgivningsmagtens opmærksomhed i de forskellige lande. De fleste lande er imidlertid blevet stående ved en lovgivning, der forbyder natarbejde for børn og unge mennesker, hvortil kommer, at en række lande på grundlag af den i Bern den 26. sept. 1906 om legal afskaffelse af kvinders natarbejde i industrien vedtagne konvention har gennemført forbud mod sådant arbejde. Senere er der i 1919 på den første internationale arbejdskonference i Washington blevet vedtaget en tilsvarende konvention angående kvinders anvendelse til arbejde om natten.

Berner-konventionen blev tiltrådt af Danmark under forbehold af lovgivningsmagtens sanktion. Men da en bestemmelse om forbud mod kvinders natarbejde i 1911 blev optaget i forslaget til den nye lov om arbejde i fabrikker, blev den pågældende bestemmelse forkastet af rigsdagen. Ifølge de dengang tilvejebragte oplysninger var der kun beskæftiget ca. 330 kvinder ved industrielt natarbejde, hvorfor spørgsmålet ikke i sig selv havde stor praktisk betydning, men forkastelsen skyldtes ikke mindst principielle hensyn, idet man i overensstemmelse med den bevægelse, der var rejst fra kvindeforeningernes side, ikke mente at burde give kvinderne en sådan undtagelsesstilling.

Washington-konventionen angående kvinders natarbejde er ikke tiltrådt af Danmark.

Et specielt natarbejdsforbud blev her i landet indført allerede ved loven af 23. maj 1873 om børns og unge menneskers arbejde i fabrikker og fabrikmæssigt dreyne virksomheder, hvilket forbud blev gentaget og udvidet såvel i fabrikløven af 1901 og fabrikløven af 1913 som i loven af 18. april 1925 om børns og unge menneskers arbejde, der indeholder de nugældende regler herom, jfr. nedenfor bemærkningerne til § 45.

Et forbud mod natarbejde bør imidlertid ikke begrænses til særlige aldersklasser